

**System certifikace FSC
v lesním hospodářství
České republiky**

OBSAH

1 Úvod	3
2 Certifikační systém FSC	4
2.1 Základní charakteristika FSC.....	4
2.2 Informační zdroje a kontakty	4
2.3 Principy a kritéria FSC.....	5
2.4 Organizace FSC.....	6
2.5 FSC ČR, o.s.	7
2.6 Český standard FSC	8
3 Certifikační systém FSC	8
3.1 Proces jednotlivé certifikace	9
3.1.1 Dotazy a podání žádosti.....	9
3.1.2 Příprava a sebehodnocení.....	9
3.1.3 Předběžný audit.....	9
3.1.4 Smlouva o auditu.....	9
3.1.5 Příprava na audit	10
3.1.6 Vlastní audit	10
3.1.6.1 Úvodní setkání.....	10
3.1.6.2 Terénní inspekce	10
3.1.6.3 Setkání s místními zájmovými skupinami.....	10
3.1.7 Udělení certifikátu FSC	11
3.1.8 Monitoring	13
3.1.8.1 Změny v hospodaření nebo vlastnictví.....	13
3.1.8.2 Dodatečně zjištěné nedostatky.....	13
3.1.8.3 Nesplnění nápravných opatření malých nedostatků v daném čase	13
3.1.8.4 Nesplnění nápravných opatření velkých nedostatků v daném čase	13
3.1.9 Pozastavení platnosti a zrušení certifikátu	13
3.1.10 Prodlužování certifikátu.....	13
3.2. Skupinová certifikace	14
3.2.1 Přistoupení ke skupinové certifikaci	15
3.2.2 Certifikační proces	15
3.2.3 Udělení certifikátu	16
3.2.4 Zjednodušené certifikační procedury pro malé lesy a lesy s malým výnosem	16
3.3 Používání ochranné známky FSC	17
3.4 Certifikace dřevozpracujících podniků ve spotřebitelském řetězci	17

1 Úvod

Nekontrolovatelná destrukce zejména rozsáhlých ploch tropického lesa, jejich celosvětový úbytek a nedostatečná efektivita vládním rozhodnutím a usnesením k této situaci vedla skupinu nevládních organizací k myšlence vytvoření tržních stimulů, které by ekonomicky podpořily zodpovědné a ohleduplné lesní hospodaření. Tyto stimuly ve formě lesní certifikace měly díky větší veřejné informovanosti a zainteresovanosti ve věcech souvisejících se životním prostředím a následné zvýšené poptávce po certifikovaných výrobcích změnit situaci i na počátku zpracovatelského řetězce a tím zpomalit devastaci tropických lesů.

Lesní certifikace získala konkrétní podobu počátkem devadesátých let minulého století, kdy se skupina obchodníků, nevládních organizací a znepokojených jednotlivců rozhodla založit hnutí za certifikaci lesní těžby. Po sérii jednání bylo odsouhlaseno zřízení nezávislé nevládní organizace – **Forest Stewardship Council (FSC)**.

FSC bylo formálně založeno v říjnu 1993 v Torontu. Jeho cílem bylo určit standardy pro dobře spravované lesní porosty na celém světě a podpořit uplatnění jejich produktů na světovém trhu skrze zavedení charakteristického označení.

Aby se dalo přesně určit, ve kterých případech se jedná o ekologicky zodpovědné, sociálně prospěšné a ekonomicky uskutečnitelné lesní hospodaření, vytvořila FSC obecně použitelné zásady a měřítko pro vhodné lesní hospodaření – **Principy a kritéria FSC**, které jsou celosvětově použitelné. Zahrnují ohledy na dlouhodobou ekonomickou udržitelnost, ochranu biologické různorodosti, péči o zachování původních lesů a také pravidelné sledování stavu lesního hospodaření. Cílem těchto principů je zajistit rámec pro vytvoření národních a oblastních standardů lesní certifikace, které budou brát ohled na lokální odlišnosti a specifika.

S cílem vytvořit národní standard ČR vznikla na přelomu století v České republice Pracovní skupina pro certifikaci lesů FSC (nyní FSC ČR, o.s.).

Český národní standard FSC vznikl v letech 2001 – 2005; podle něho je od 1. září 2006 posuzován soulad lesního hospodaření na území České republiky v rámci certifikačního systému lesů FSC.

Proces certifikace lesního hospodaření zahrnuje inspekce přímo v terénu a průběžná hodnocení schopnosti organizace dodržovat standardy FSC. Tyto kontroly provádí v rámci nezávislosti a nestrannosti nezávislé certifikační firmy, kterým ústředí FSC udělila akreditaci. Certifikační firmy pak v závislosti na shledané kvalitě hospodaření či zpracování lesních produktů rozhodnou o přidělení certifikátu FSC. Certifikát se zpravidla uděluje na dobu pěti let. Během této doby je jeho držitel pravidelně navštěvován certifikační firmou a ta přezkoumává jeho plnění závazků vyplývajících z certifikace. Po uplynutí pětiletého období končí platnost certifikátu, a k jejímu dalšímu prodloužení může dojít opět pouze po provedení nového auditu.

Jedním z požadavků FSC na lesní a dřevozpracující provozy je důsledné oddělování certifikovaných výrobků a polotovarů od necertifikovaných, a to po celou dobu výrobního procesu. Původ certifikovaného dřeva a produktů z něj vyrobených musí být navíc snadno identifikovatelný. K tomuto účelu slouží certifikace zpracovatelského řetězce. Ta zaručuje, že u každého výrobku i polotovaru opatřeného logem FSC je možné zpětně vysledovat původ.

Smyslem této pracovní metodiky je poskytnout privátním poradcům v lesnictví a vlastníkům lesa základní informace o systému certifikace FSC.

2 Certifikační systém FSC

2.1 Základní charakteristika FSC

Forest Stewardship Council A. C. (FSC) je mezinárodní, nezávislá, nevládní, nezisková organizace založená v Torontu 1993 zástupci mezinárodních ekologických organizací, velkoobchodníků i maloobchodníků se dřevem, lesníků, dřevozpracujících průmyslu, sdružení domorodých obyvatel, odborů a certifikačních organizací z celého světa.

Základní myšlenkou FSC je podporovat environmentálně odpovědné, sociálně přínosné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů celého světa prostřednictvím certifikace lesů a zpracovatelského řetězce certifikovaného dřeva a dřevěných výrobků, a tím napomoci chránit mizející, ohrožené a devastované světové lesy.

FSC prostřednictvím nezávislé Akreditační jednotky FSC (FSC Accreditation Services International) akredituje (autorizuje, monitoruje i postihuje) certifikační orgány, které provádějí audity vlastníků lesů a podniků ve zpracovatelských řetězcích dřeva.

Dřevo s certifikátem má na trhu komparativní výhodu. Aby měl zákazník jistotu, že dřevo, z něž byl produkt vyroben, pochází z certifikovaného lesa, pořizují si zpracovatelé dřeva certifikát zpracovatelského řetězce CoC (Chain of Custody).

2.2 Informační zdroje a kontakty

Český standard FSC

Zdroj: www.czechfsc.cz

Ostatní dokumenty:

Principy a kritéria FSC
Certifikace zpracovatelského řetězce FSC
Lesní certifikace FSC pro malé lesy

Zdroj: www.czechfsc.cz

FSC standard „Zpracovatelský řetězec“ pro firmy dodávající a vyrábějící FSC certifikované výrobky (FSC-STD-40-004)

Zdroj: www.fsc.org/coc

Kontakty:

FSC ČR, o.s.
Kounicova 42
602 00 Brno
Tel.: + 420 737 406 093
info@czechfsc.cz
www.czechfsc.cz

Kontakty na pracovníky české kanceláře FSC:

Ing. Tomáš Duda, vedoucí lesnictví
Tel.: + 420 737 406 093
E-mail: tomas.duda@czechfsc.cz

SGS Czech Republic, s.r.o.
Akreditovaná certifikační firma FSC

Kontaktní osoba: Venuše Benešová
K Hájům 1233/2, 155 00 Praha 5 - Stodůlky
Česká republika
Tel.: +420 234 708 120, +420 234 708 111
Fax: +420 234 708 100
Email: venuse.benesova@sgs.cz
www.sgs.cz

NEPCon – partner společnosti SmartWood
Akreditovaná certifikační firma FSC

Zástupce pro Českou republiku a Slovensko:
Dr. Andrzej Czech
ul. Czapińskiego 3/311
30-048 Kraków
tel.: +48 12 295 03 73
+48 12 295 03 77
fax: +48 12 295 03 74

Email: ac@nepcon.net
www.nepcon.net

Soil Association
Akreditovaná certifikační firma FSC

Zástupce pro Českou republiku a Slovensko:
Ing. Milan Reška
mreska@soilassociation.org
www.soilassociation.org

2.3 Principy a kritéria FSC

Deset principů a padesát šest upřesňujících kritérií, vytvořených mezinárodní organizací FSC jsou podkladem pro vytváření FSC standardu lesního hospodaření v dané zemi.

Princip 1: **Dodržování zákonů a principů FSC**

Lesní hospodaření musí respektovat všechny příslušné zákony dané země i mezinárodní úmluvy a smlouvy, které se daná země zavázala dodržovat, a musí vyhovět všem principům a kritériím FSC.

Princip 2: **Vlastnická a uživatelská práva a povinnosti**

Dlouhodobá vlastnická práva a práva na užívání pozemků a lesních zdrojů musí být jasně definována, zdokumentována a právně zakotvena.

Princip 3: **Práva domorodých obyvatel**

Musí být uznána a respektována zákonná a zvyková práva domorodých obyvatel vlastnit, užívat a hospodařit se svou půdou, územím a zdroji. Princip není v České republice aplikovatelný.

Princip 4: **Vztahy k místnímu obyvatelstvu a práva zaměstnanců**

Podniky lesního hospodaření musí zachovávat nebo zvyšovat dlouhodobý sociální a ekonomický blahobyt lesních dělníků a místních komunit.

Princip 5: **Užitky z lesa**

Lesní hospodářská opatření musí podněcovat účelné využívání rozmanitých produktů a funkcí lesa tak, aby byla zajištěna jeho ekonomická životaschopnost a celá řada environmentálních a sociálních užitků.

Princip 6: Vliv na životní prostředí

Hospodaření v lesích musí zachovávat biologickou rozmanitost a s ní spojené hodnoty, vodní zdroje, půdu i jedinečné a křehké ekosystémy a krajinné celky, a zajišťovat tak ekologické funkce a integritu lesa.

Princip 7: Hospodářský plán

Musí být písemně vypracován, naplňován a aktualizován hospodářský plán, přiměřený rozsahu a intenzitě zásahů. Musí být jasně určeny dlouhodobé cíle lesního hospodaření a stanoveny prostředky, jak jich dosáhnout.

Princip 8: Monitoring a hodnocení

Přiměřeně rozsahu a intenzitě lesního hospodaření musí být prováděn monitoring, který bude podkladem pro hodnocení stavu lesa, výnosů lesních produktů, zpracovatelského řetězce, hospodářských opatření a jejich sociálních a environmentálních dopadů.

Princip 9: Zachování lesů s vysokou ochrannou hodnotou

Hospodářské zásahy v lesích s vysokou ochrannou hodnotou musí zachovávat nebo rozvíjet charakteristické znaky, jimiž se tyto lesy vyznačují. Rozhodnutí, která se vztahují na lesy s vysokou ochrannou hodnotou, musí být vždy zvažována na základě principu předběžné opatrnosti.

Princip 10: Plantáže

Plantáže musí být plánovány a obhospodařovány podle principů a kritérií FSC. Plantáže sice mohou v mnoha směrech znamenat sociální a ekonomický přínos a mohou přispět k uspokojování celosvětové potřeby lesních produktů, měly by však být pouze doplňkovou součástí hospodaření v přirozených lesích, snižovat tlak na jejich využívání a podporovat jejich obnovu a ochranu.

Kritérium

Prostředek, na jehož základě se rozhoduje, zda byl či nebyl princip (lesního hospodaření) naplněn.

2.4 Organizace FSC

FSC je mezinárodní, nezávislá, nevládní, nezisková organizace, která spravuje certifikační systém FSC, založený v roce 1993 v Torontu. Její mezinárodní ústředí sídlí v Bonnu.

Činnost organizace financují dobročinné organizace, další prostředky získává z darů, členských a akreditačních příspěvků. Aby si zachovala nezávislost, nepřijímá organizace FSC peníze od průmyslových podniků.

Systém certifikace FSC lze rozdělit do tří činností: akreditace - standardizace - certifikace. Každou činnost vykonává jiný typ organizace.

Ústředí FSC za stanovených podmínek akredituje (zplnomocňuje) národní iniciativy FSC v jednotlivých zemích. V České republice je to FSC ČR, o.s.(občanské sdružení). Hlavním úkolem národních iniciativ (tedy i FSC ČR) je standardizace - tvorba národních standardů, které vycházejí z 10 celosvětově platných Principů a kritérií FSC.

Ústředí FSC také akredituje (autorizuje, monitoruje i postihuje) nezávislé certifikační firmy, které provádějí samotnou certifikaci v terénu podle národních standardů. V současné době nabízí certifikační audity 17 akreditovaných certifikačních firem, v České republice 3 firmy.

V okamžiku, kdy jsou národní standardy přijaty ústředím FSC, nahrazují automaticky v plném rozsahu všeobecný standard Principy a kritéria lesního hospodaření FSC (únor 2000).

Cena certifikace systémem FSC se liší v závislosti na rozloze lesního majetku a výběru certifikační firmy. Její cena se pohybuje v rozpětí od 0,10 do 1 EUR/ha/rok. Cena certifikace podniků ve spotřebitelském řetězci se podle velikosti podniku může pohybovat v rozmezí 500 - 3500 EUR ročně.

FSC má podporu největších environmentálních organizací jako WWF, Friends of the Earth nebo Greenpeace, stejně jako velkých obchodních řetězců, jako je Assi Domain, IKEA, B&Q či Home Depot.

V září roku 2006 bylo celkem certifikováno 90 milionů hektarů lesa v 84 zemích světa, evropský podíl činil zhruba 35 milionů hektarů ve 30 zemích. Na certifikát FSC již dosáhly velké rozlohy státních lesů na Slovensku, v Polsku, Maďarsku, Rumunsku, ve Velké Británii, Švédsku, Chorvatsku, Lotyšsku, Litvě a v Estonsku. Na certifikované lesy navazuje více než 6966 certifikovaných dřevozpracujících podniků a obchodníků s certifikáty CoC (Chain of Custody) - certifikace podniků ve spotřebitelském řetězci v 77 zemích světa.

Výrobky s logem FSC představují ve většině západoevropských zemí zatím jen několik procent trhu. Jejich podíl ovšem rapidně roste: trh se ročně zvětšuje o 100 - 150 % a prodává se více než 20 000 druhů výrobků s logem FSC. Na trhu se objevují FSC certifikované hračky, nábytek, okna, dveře, schody, železniční pražce, zahradní nábytek, nábytek do domácností, kanceláří, potřeby pro kutily, kuchyňské náčiní, papír, vycházejí noviny a časopisy na FSC papíru a stavějí se domy a mosty výhradně ze dřeva FSC.

2.5 FSC ČR, o.s.

Občanské sdružení FSC ČR, o. s. (dříve Pracovní skupina pro certifikaci lesů FSC v ČR) je samostatnou nevládní neziskovou organizací a zároveň národní iniciativou FSC s působností v České republice. Je českým zástupcem v mezinárodní organizaci FSC.

Organizace FSC ČR, o.s. je otevřena všem jednotlivcům i zástupcům organizací. Členství v FSC ČR, o. s. je podmíněno podporou myšlenky FSC, souhlasem se stanovami a jednácím řádem sdružení. Člen má možnost ovlivnit proces certifikace FSC v ČR, zejména pak úroveň Českého standardu FSC. Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR a Lesy České republiky, s.p. zastávají statut pozorovatele.

FSC ČR, o. s.:

- podporuje přírodě blízké lesní hospodaření prostřednictvím certifikace lesů a podniků ve zpracovatelském řetězci dřeva, propaguje jejich výrobky ze dřeva - s logem FSC,
- poskytuje poradenství (včetně stálé telefonní poradenské linky) při certifikaci lesů a dřevozpracujících podniků podle principů FSC,
- vytvořila a reviduje Český standard FSC pro přírodní a sociálně-ekonomické podmínky České republiky. Na tomto úkolu pracuje komise, rozdělená podle převažujícího zájmu odborníků na tři sekce: ekonomickou, sociální a ekologickou,
- monitoruje certifikační proces na území České republiky,
- vydává elektronický magazín Dobré dřevo,
- nabízí vyhledávání FSC partnerů obchodníkům, lesním podnikům a dřevozpracovatelům i mezinárodně (zejména zajištění producentů certifikovaného dřeva),
- pořádá přednášky a prezentace,
- nabízí konzultace certifikačním firmám (interpretace Českého standardu FSC, překlady, zajištění konzultací se zájmovými skupinami).

V České republice se certifikace FSC uplatnila zatím poměrně málo, ale počet certifikovaných podniků stále roste. Mezi prvními, kteří získali certifikát jsou Školní lesní podnik Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity ve Křtinách u Brna, Lesní správa Lány, Sdružení obecních a soukromých lesů Svitavsko, Městské lesy Volary, Dr. Pio dal Borgo Kinský - Správa hospodaření a Hlavní město Praha a 22 dřevozpracujících firem. Logem FSC jsou označeny v ČR stovky druhů výrobků.

V návaznosti na schválení Českého standardu FSC se Lesy České republiky, s. p. rozhodly pilotně ověřit tento systém certifikace. Pilotní projekt proběhne na lesním hospodářském celku Žehrov na LS Nymburk. Následně proběhne certifikace na lesních správách Ještěd, Mělník a Křivoklát Lesů ČR, s.p.

2.6 Český standard FSC

Mezinárodně uznávaný Český standard FSC byl akreditován FSC Accreditation Services International 30.8.2006 v Bonnu a je platný od 1. září 2006.

Český standard FSC vychází z principů a kritérií lesního hospodaření FSC (únor 2000), které jsou mezinárodně uznávaným standardem odpovědného lesního hospodaření. K principům a kritériím lesního hospodaření FSC byly připojeny indikátory upravené na základě regionálních a národních podmínek.

Český standard FSC vznikl v průběhu let 2001 - 2005 v rámci nevládní neziskové organizace FSC ČR. Pracovalo na něm více než 40 odborníků, sdružených v ekonomické, sociální a ekologické sekci. Zastoupeni byli vlastníci lesů a lesní hospodáři, odbory, nevládní neziskové organizace, sdružení pro obnovu venkova, asociace dřevozpracovatelů, odborníci na lesní hospodaření a ochranu přírody z univerzit. Pozorovateli ve sdružení se stali zástupci ministerstev životního prostředí a zemědělství. Standard byl konzultován s externími odborníky v ČR i v zahraničí. Jednotlivá pravidla byla uváděna do souladu se standardy FSC v okolních zemích. Požadavky standardu byly testovány na čtyřech různých lesních majetcích v České republice.

Český standard FSC je dokument podle něhož je posuzován soulad lesního hospodaření na území České republiky v rámci certifikačního systému lesů FSC. Jde o soubor 56 kritérií a 158 indikátorů pro ekologicky šetrné, sociálně prospěšné a ekonomicky životaschopné lesní hospodaření v ČR. Cílem lesního hospodářství v souladu s Českým standardem FSC jsou přírodě blízké lesní porosty se stanovištně vhodnou druhovou skladbou, věkovou strukturou a prostorovým uspořádáním blízcím se dynamice a struktuře přírodních lesních společenstev.

Český standard FSC je určen pro lesy všech typů, kategorií, funkcí, vlastnických struktur a velikostí. Lesní majetky, které svou rozlohou nepřesahují 500 hektarů, jsou z hlediska tohoto standardu považovány za malé lesy a část požadavků Českého standardu FSC se na ně nevztahuje (indikováno v textu standardu). Některé požadavky Českého standardu FSC (vybrané indikátory Principu 7 a 8) jsou též zjednodušeny nebo vypuštěny pro lesní majetky, které svou rozlohou nepřesahují 50 hektarů (hranice pro povinné pořízení lesního hospodářského plánu). Za velmi velké lesy jsou v podmínkách České republiky považovány lesní majetky, které svou rozlohou přesahují 10 000 hektarů.

3 Certifikační systém FSC

Certifikace lesů systémem FSC spočívá v pravidelných inspekcích - auditech lesního hospodaření na konkrétním lesním majetku, a to jak pomocí terénních šetření (kontrol náhodně vybraných porostů), pohovorů s lesními hospodáři a dělníky pracujícími v lese, tak pomocí prověřování písemných dokumentů.

Audit může provádět pouze důvěryhodný certifikační orgán (firma), který získal akreditaci k provádění certifikace lesních majetků od nezávislé Akreditační jednotky FSC (FSC Accreditation Services International). Akreditační jednotka FSC má právo a povinnost pravidelně kontrolovat činnost akreditovaných certifikačních firem a má právo jejich akreditaci pozastavit nebo i odebrat. FSC však samo není oprávněno vlastní certifikáty vydávat ani odebírat.

Certifikační orgány provádějí audity lesních a dřevozpracujících podniků a hodnotí shodu jejich hospodaření s akreditovanými standardy FSC. Certifikační systém FSC je založen na nestranném nezávislém hodnocení a řízení, a tímto je dána jeho důvěryhodnost pro spotřebitele. Proces certifikace je dobrovolný a vyplývá z iniciativy žadatele, probíhá na základě písemné smlouvy mezi jím a akreditovanou certifikační firmou.

Certifikace FSC v lesích je určena všem zainteresovaným podnikům nezávisle na jejich výchozí situaci; přednostně se posuzuje obhospodařování lesa, nikoliv jeho stav. Lesní certifikace FSC je pro vlastníka lesa prestižním oceněním přírodě blízkého lesního hospodaření.

Z akreditovaných certifikačních firem mají svá zastoupení v ČR v současné době tři - viz. 2.2 *Informační zdroje a kontakty*.

Při certifikaci lesů i dřevozpracujících podniků se uplatňují dva typy certifikace: **jednotlivá a skupinová**.

3.1 Proces jednotlivé certifikace

3.1.1 Dotazy a podání žádosti

Vlastník lesa musí nejprve kontaktovat certifikační firmu. Na základě informací vlastníka o umístění, rozloze lesního majetku, převládajícím druhu lesa a lesnického hospodaření, vysvětlí pracovníci certifikační firmy vlastníkovi, co pro něj certifikace bude znamenat, podrobně popíše postup certifikace a pošlou přihlášku, dotazník, kontrolní seznam nebo standardy, podle kterých bude certifikace provedena.

3.1.2 Příprava a sebehodnocení

Na základě informací a standardů či kontrolních seznamů od certifikační firmy by měl vlastník nebo jeho lesní hospodář podrobně projít všechny body a zhodnotit, zda operace prováděné v lese a celý způsob hospodaření odpovídají kladeným požadavkům. Doporučuje se poznamenat si jakékoliv nejasnosti nebo pochybnosti týkající se interpretace, a pak je konzultovat při předběžném auditu. Je třeba uvážit, zda nároky FSC jsou splněny v plné míře, nebo zda je schopnost a ochota se zavázat změnit způsob hospodaření, evidence či komunikace s veřejností tak, aby tyto požadavky byly v krátké době splněny. V případě, že se zájemce pro certifikaci rozhodne, zašle certifikační firmě vyplněnou přihlášku a dotazník, na jehož základě certifikační firma vypočte přibližnou cenu za provedení předběžného i vlastního auditu. Veškeré údaje, které jsou poskytovány certifikační firmě, jsou považovány za důvěrné a bez vědomí žadatele nesmí být použity k jiným účelům, než je provedení auditu.

3.1.3 Předběžný audit

Při návštěvě daného lesního majetku si auditor udělá představu o místních přírodních podmínkách, způsobech a intenzitě zdejšího hospodaření, prodiskutuje s vlastníky a lesními hospodáři konkrétní situaci, projde celý standard a vysvětlí veškeré nejasnosti týkající se procesu certifikace. Během návštěvy se inspektor podívá na lesní hospodářský plán a evidence a krátce navštíví některé lesní porosty. Inspektor má za úkol nashromáždit co nejvíce údajů, zejména najít organizace či osoby, které mají vztah k lesům v dané oblasti, aby tyto zájmové skupiny mohly být kontaktovány během vlastního auditu.

Po ukončení předběžného auditu inspektor sepíše zprávu, ve které shrne výsledky a podmínky pro provedení vlastního auditu. Poté, co proběhne předběžný audit, není vlastník povinen pokračovat v provádění plného auditu.

3.1.4 Smlouva o auditu

Rozhodne-li se zájemce o certifikát pokračovat v certifikačním procesu, pošle mu certifikační firma k podepsání smlouvu o auditu, jejíž součástí je i konečná cena za provedení. Na základě zjištění získaných při předběžném auditu se její výše může lišit od původní předběžné ceny. Certifikační firmy obvykle vyžadují zaplacení zálohy ještě před započátkem příprav na provedení vlastního auditu.

3.1.5 Příprava na audit

Aby proces certifikace proběhl hladce, je třeba před vlastní návštěvou certifikačního týmu shromáždit co nejvíce informací. Inspekční tým je obvykle tvořen třemi odborníky - lesníky, z nichž jeden musí být specialistou na ekologii a jeden je místní expert se znalostí regionu, lesních typů a platné legislativy. Hlavní inspektor přímo kontaktuje žadatele a domluví termín auditu, který bude vyhovovat oběma stranám. Zajistit překladatele na celou dobu návštěvy certifikačního týmu bývá obvykle povinností žadatele o certifikát. V případě, že to inspektoři uznají za vhodné, vyžádají si ještě před auditem doplňující informace, písemné dokumenty a mapové podklady k prostudování.

Nejméně jeden měsíc před auditem musejí být všechny zájmové skupiny se vztahem k certifikovaným lesům informovány o přesném termínu. Aby byl průběh certifikace transparentní, jsou požádány o písemné připomínky k lesnímu hospodaření a k hodnocení jeho sociálních dopadů. Konzultace s veřejností jsou jednoznačným požadavkem FSC.

3.1.6 Vlastní audit

3.1.6.1 Úvodní setkání

Několikadenní audit začíná inspekční tým úvodním setkáním, kdy se v kanceláři procházejí všechny body standardů a kontrolují se písemnosti dokumentující vlastnické vztahy, kvalitu a náplň lesních hospodářských plánů, hospodářské evidence a další písemné záznamy, které hospodář vede (například evidence pracovních úrazů).

3.1.6.2 Terénní inspekce

Inspektoři v konkrétních porostech v terénu ověřují dodržování zákonů a předpisů, standardů FSC (Český standard FSC), lesních hospodářských plánů a celkově testují manažerský systém (mj. systém prevence úrazů) a metody hospodaření (zejména rozsah a použité druhy chemických prostředků). Při terénních kontrolách se zaměřují na klíčové těžené a zalesňované porosty, hospodaření v pramenných oblastech, podél vodních toků apod. Během inspekce se provádějí pokud je to možné, rozhovory se zaměstnanci, najímanými dodavateli a místními lidmi.

Inspekční tým musí na základě těchto šetření posoudit každý jednotlivý bod standardů FSC a jednotlivě je ohodnotit pomocí bodové stupnice. Tímto způsobem inspektoři identifikují každou část standardů, která není zcela naplněna, přičemž by měli každý nedostatek s žadatelem o certifikát prodiskutovat. Členové inspekčního týmu mají právo a povinnost rozhodnout, zda jde o velké nedostatky nebo o malé nedostatky.

Za **velké nedostatky** jsou považovány takové nedostatky v plnění kritérií, které celkově nezaručují vhodné (po všech stránkách trvalé) využívání lesních zdrojů. Jde zejména o zjevně špatné hospodaření či významné riziko poškození fungování lesa jako ekosystému nebo neblahých sociálních dopadů v případě, že nebudou účinně realizována nápravná opatření.

Malé nedostatky jsou takové, kdy je podstata kritéria sice naplněna, ale je nutno pracovat ještě na dílčích záležitostech, aby bylo v lese v dlouhodobém časovém horizontu zajištěno šetrné hospodaření.

3.1.6.3 Setkání s místními zájmovými skupinami

Důležitou součástí auditu je setkání s místními zájmovými skupinami, jako například nevládními neziskovými organizacemi, odbornými školami a výzkumnými pracovišti, zástupci místních samospráv apod. Jeho účelem je získání komentářů a připomínek ke stavu lesů, hospodaření v nich i k sociálním dopadům této činnosti. Tato setkání se zpravidla organizují v rámci hlavního auditu první rok certifikace. Na základě zájmu zájmových skupin mohou proběhnout i při opakovacích (monitorovacích) auditech.

3.1.7 Udělení certifikátu FSC

Po provedení vlastního auditu hlavní inspektor sestaví podrobnou zprávu popisující výsledky návštěvy. Tato zpráva je zaslána žadateli o certifikát, aby mohl uvést své připomínky a komentáře ke všem záležitostem, označeným inspektory jako nedostatečně naplněná kritéria. Zpráva je zároveň zaslána dvěma nezávislým lesnickým expertům, kteří překontrolují, zda je jasně formulovaná a spravedlivá.

Když certifikační firma obdrží připomínky žadatele i připomínky nezávislých odborníků, rozhodne o konečném udělení certifikátu FSC. V této fázi žadatel obdrží konečnou verzi certifikační zprávy a dostane fakturu na doplatek ceny auditu.

V případě, že nebyly nalezeny žádné nedostatky, bude vydán certifikát okamžitě.

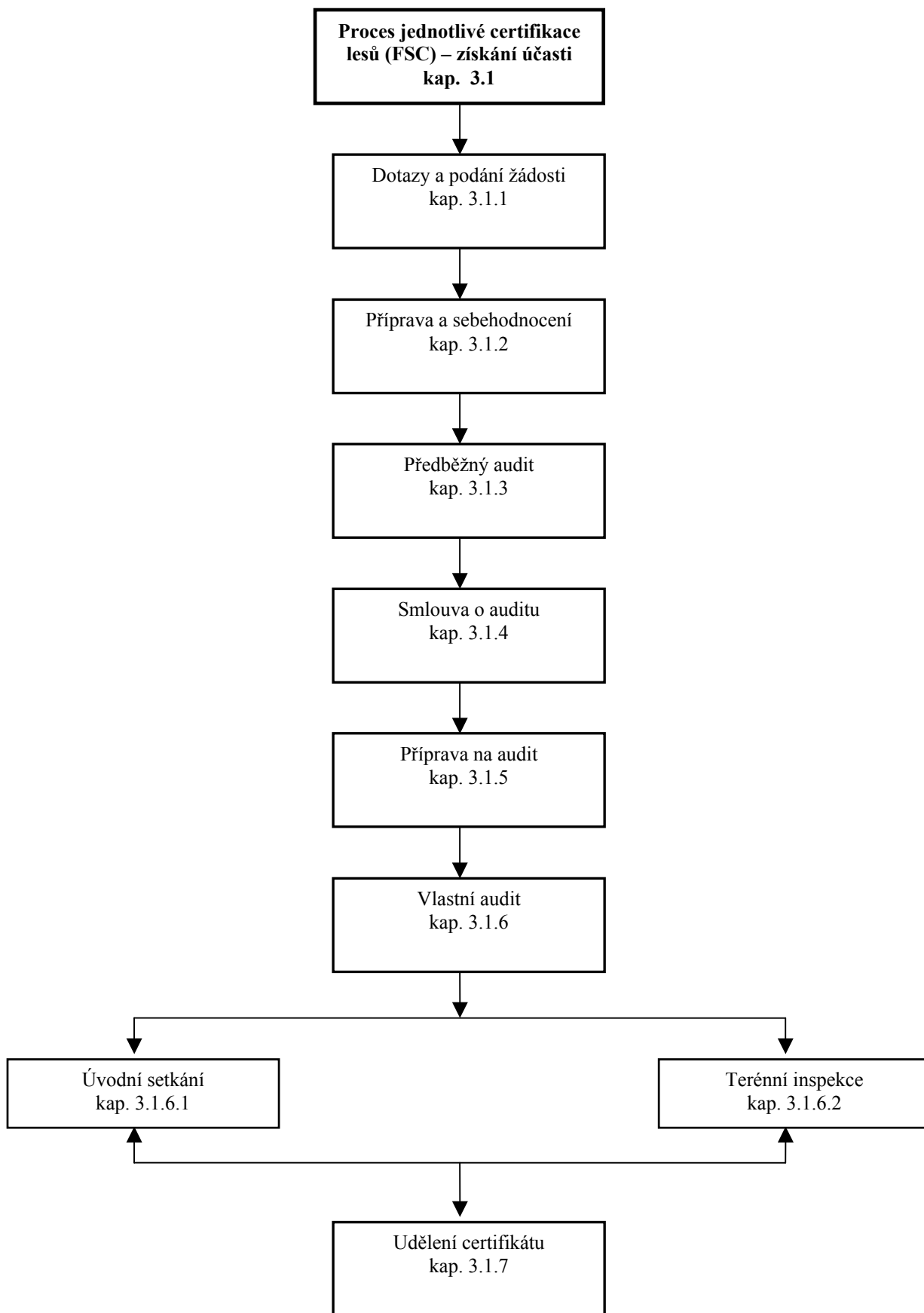
Byly-li nalezeny pouze malé nedostatky, může být certifikát vydán s tím, že se žadatel písemně zaváže k důslednému splnění přesně specifikovaných nápravných opatření v určeném čase (obvykle do jednoho roku).

Při zjištěných velkých nedostacích je třeba nejprve splnit nápravná opatření. Teprve když se certifikační firma přesvědčí, že požadavků dané části standardů bylo plně dosaženo, vystaví certifikát. V případě, že se tak stane do 12 měsíců (výjimečně až 2 roky), bývá obvykle vydán certifikát bez nutnosti provádět znovu celý vlastní audit.

Jakmile certifikační firma obdrží písemný souhlas o plnění nápravných opatření a je zaplacená dohodnutá cena za certifikaci, je vydán certifikát, **obvykle na dobu 5 let**, ovšem podmíněn úspěšným každoročním monitoringem.

Certifikační systém FSC vyžaduje, aby definitivní znění certifikační zprávy (respektive jeho souhrn bez citlivých informací o podniku) bylo veřejně publikováno (obvykle na internetových stránkách jednotlivých certifikačních firem).

Diagram č. 1

3.1.8 Monitoring

Monitorovací návštěvy v době platnosti certifikátu se konají nejméně jednou ročně a jsou obvykle dohodnuty v dostatečném předstihu. Jejich cílem je stejně jako v případě hlavního auditu kontrolovat plnění standardů. Jediný rozdíl je v rozsahu - jsou méně podrobné, přičemž by měly každý nedostatek řešit nebo se soustředit pouze na některou oblast. Certifikační firma je oprávněna posunout obvyklé datum monitoringu nebo provést takovýto monitoring bez předchozího ohlášení. V takovém případě je účtována normální cena za každoroční monitoring.

3.1.8.1 Změny v hospodaření nebo vlastnictví

Certifikace je založena na inspekci dokumentů a písemných podkladů. V případě, že se kterýkoliv závažný dokument změní (například lesní hospodářský plán), má držitel povinnost ohlásit tuto změnu certifikační firmě, která rozhodne, zda bude nutná zvláštní inspekce. Zejména je nutné hlásit každou významnější změnu ve vlastnických poměrech, např. zvětšení rozlohy lesního majetku nebo změna počtu subjektů ve skupinové certifikaci. Nedodržení této oznamovací povinnosti může vést k pozastavení nebo i k úplnému zrušení certifikátu.

3.1.8.2 Dodatečně zjištěné nedostatky

Pokud pracovníci certifikační firmy zjistí nějaké nedostatky v době platnosti certifikátu, obvykle tuto skutečnost prodiskutují s vlastníkem (držitelem certifikátu). Stejně jako při vlastním auditu rozhodnou, zda jde o malý nebo velký nedostatek. V případě, že nedostatek nemůže být odstraněn, certifikační orgán okamžitě stanoví nápravná opatření a časový rámec k jejich provedení. Jejich splnění je obvykle kontrolováno při pravidelných každoročních monitorovacích návštěvách. Jestliže je nutná urgentní náprava, certifikační firma může ke splnění nápravných opatření stanovit i kratší časový rámec. Ve výjimečných případech, zejména u velkých nedostatků představujících destruktivní praktiky, má certifikační orgán právo dočasně pozastavit platnost certifikátu s okamžitou platností až do doby, kdy budou prokazatelně splněna nápravná opatření.

3.1.8.3 Nesplnění nápravných opatření malých nedostatků v daném čase

Jestliže inspektoři certifikační firmy po uplynutí daného časového rámce nejsou spokojeni s plněním nápravných opatření menších nedostatků, stávají se tyto automaticky většími nedostatky a je stanoven nový limit ke splnění nápravných opatření.

3.1.8.4 Nesplnění nápravných opatření velkých nedostatků v daném čase

V případě, že certifikační firma usoudí, že nápravná opatření velkých nedostatků nebyla v dostatečné míře splněna v určeném čase, má se za to, že držitel certifikátu nesplňuje standard FSC a certifikační firma pozastaví platnost certifikátu.

3.1.9 Pozastavení platnosti a zrušení certifikátu

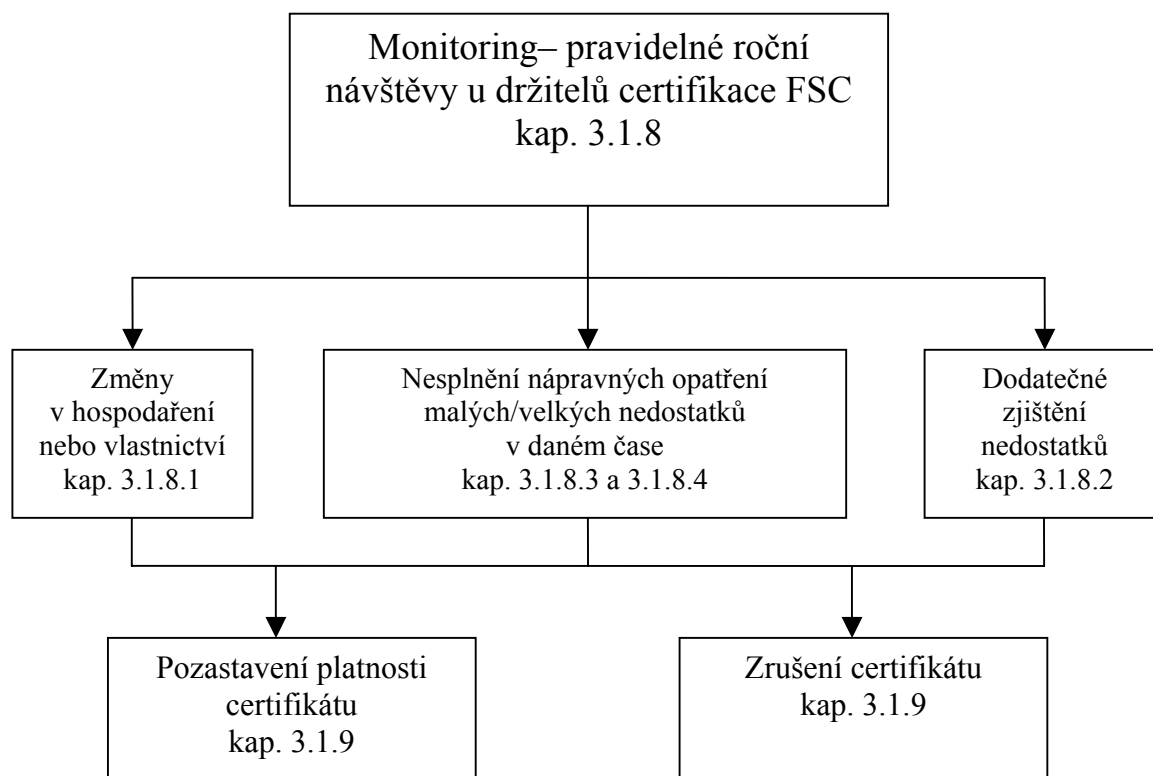
Je-li platnost certifikátu pozastavena, musí jeho držitel s okamžitou platností přestat používat logo a chráněnou obchodní známku Forest Stewardship Council na všech produktech a propagačních a informačních materiálech. Certifikační firma může požadovat odstranění loga a ochranné známky i z již dříve označených produktů.

Certifikát je podmíněn kontinuálním dodržováním standardů FSC. Porušuje-li držitel standardy, je mu certifikát nejprve pozastaven. Certifikační firma určí, která část standardu není plněna a stanoví nápravná opatření. Nejsou-li splněna v určeném čase, certifikační firma certifikát zruší. Opětovné vydání certifikátu je možné pouze po úspěšném zopakování úplného certifikačního procesu.

3.1.10 Prodlužování certifikátu

Po uplynutí doby platnosti certifikátu (obvykle pětileté) může být certifikát znovu vydán na základě regulérního certifikačního procesu až po provedení úplného auditu včetně terénních šetření.

Diagram č. 2

3.2. Skupinová certifikace

Podobně jako certifikace jednotlivých vlastníků je i skupinová certifikace FSC nástrojem k prosazování ekologicky, ekonomicky a sociálně odpovědného lesního hospodaření. Vlastníci a lesní hospodáři, kteří se o svůj les dobře starají a podaří se jim získat certifikát FSC, jsou při prodeji svého dřeva tržně zvýhodněni.

Skupinová certifikace je vhodná především pro menší lesní majetky a jejich sdružení, v podmínkách České republiky tedy zejména pro soukromé a obecní lesní majetky. Smyslem skupinové certifikace je vytvoření větší rovnosti v přístupu drobných lesních majetků k výhodám plynoucích z certifikace. Skupinová certifikace umožňuje rozdělit celkové náklady spojené s certifikací mezi jednotlivé vlastníky lesa a snížit tak finanční zátěž každého z nich. Sdružování vlastníků lesa je navíc podporováno z prostředků fondů Evropské unie.

Pro vlastníky lesa o rozloze alespoň 500 hektarů může být lepší kontaktovat certifikační společnost akreditovanou FSC přímo a požádat o individuální certifikaci.

V případě rozlohy lesního majetku do 500 ha mohou auditoři pro certifikaci lesa použít **zjednodušené certifikační procedury pro malé lesy a lesy s malým výnosem**. FSC je vytvořila s cílem odbourat administrativní zátěž a finančně náročná opatření pro malé vlastníky tak, aby certifikace nadměrně nezatěžovala jejich ekonomiku. O vhodnosti použití zjednodušených procedur pro certifikační audit na daném majetku rozhoduje přizvaná certifikační firma.

Množství lesnických subjektů (soukromých vlastníků, obcí) ve skupině není nikterak omezeno. Ve Švýcarsku či Německu existují skupiny čítající desítky až stovky lesnických subjektů. Podobně mohou být součástí skupiny i nesusousedící majetky (například v různých krajích ČR).

V projektu skupinové certifikace zodpovídá vedoucí skupiny za kontrolu dodržování FSC standardu jejími jednotlivými členy, a také za podniknutí nezbytných kroků v případě, že se v rámci skupiny vyskytne případ nedostatečného plnění certifikačních podmínek.

Existují dva možné typy skupinových vedoucích:

- vedoucí skupiny lesních vlastníků/hospodářů, kteří ve svém lese aktivně vykonávají lesnickou činnost,
- správce zdrojů – vedoucí skupiny lesních majetků, ve kterých jsou všechny lesní činnosti plánovány, uskutečňovány a kontrolovány přímo tímto skupinovým vedoucím.

Projekt skupinové certifikace lze použít i v případě, kdy část majetků patřících do certifikačního projektu je spravována vlastníky a část vedoucím skupiny.

Věřohodnost skupiny je do značné míry závislá na tom, jak členové skupiny hospodaří. Rizikem skupinové certifikace je možnost ztráty certifikátu z důvodu hrubého porušení požadavků certifikace ze strany třeba jen jednoho subjektu. Každému přibírání nových členů do vaší skupiny by proto měla předcházet důkladná úvaha a zevrubné posouzení kandidátových lesnických postupů. Skupina bývá otevřená všem kandidátům za předpokladu, že vedoucí skupiny dokáže zvládnout vedení rozšířené skupiny, a že lesnické postupy kandidáta jsou v souladu s požadavky FSC.

3.2.1 Přistoupení ke skupinové certifikaci

Zájemce o přistoupení do projektu skupinové certifikace systémem FSC, by měl postupovat následně:

- zhodnotit úroveň kvality svého lesního hospodaření podle požadavků Českého standardu FSC,
- realizovat všechna nezbytná opatření a zajistit, aby kvalita jeho lesního hospodaření dosáhla úrovně požadované FSC,
- spojit se s vedoucím některého skupinového projektu, který pro něho provede audit a v případě, že výsledek auditu bude uspokojivý, s ním uzavře smlouvu a začlení jej do svého skupinového projektu,
- případně založit vlastní skupinový projekt.

Nežli si vlastník požádá o certifikaci a pozve auditory či konzultanty, aby si přijeli prohlédnout jeho les a zhodnotit úroveň jeho hospodaření, měl by ještě jednou projít všechny oblasti hospodaření a ujistit se, že vše vyhovuje požadavkům FSC zakotveným v Českém standardu FSC.

3.2.2 Certifikační proces

Vlastník, který se rozhodne pro certifikaci svého lesa, kontaktuje některou z akreditovaných certifikačních firem. Podstatou certifikace je srovnání hospodaření v lesích s národními standardy FSC. Podle zájmu vlastníka je možné podstoupit předběžný audit, který identifikuje oblasti standardu, na které je třeba se zaměřit.

Na počátku auditu zkontroluje inspekční tým písemnosti dokumentující vlastnické vztahy, lesní hospodářské plány, hospodářskou evidenci a další písemné záznamy, které hospodář vede. Poté si auditoři v terénu v porostech ověřují, zda je dodržován standard FSC, zákony a předpisy, a celkově testují manažerský systém a kvalitu lesního hospodaření. Při terénních kontrolách se zaměřují na klíčové těžené a zalesňované porosty, hospodaření v chráněných územích apod. Během inspekce se provádějí rozhovory se zaměstnanci, najímanými dodavateli a místními lidmi.

Důležitou součástí auditu je setkání s místními zájmovými skupinami, jako například starosty či nevládními organizacemi. Dále jsou kontaktovány orgány státní správy a odborné instituce. Účelem je získání komentářů a připomínek ke stavu lesů, hospodaření v nich i k sociálním dopadům této činnosti.

3.2.3 Udělení certifikátu

Po auditu certifikační firma vydá obsáhlou certifikační zprávu. Auditóři v ní identifikují část standardu, která není zcela naplněna. Zprávu poté připomínkuje vlastník lesa a dva nezávislí odborníci z oboru. Následně vydá firma certifikační rozhodnutí. V prvním či druhém roce certifikace nevyžadují certifikátoři absolutní shodu se standardem, pokud se nejedná o zcela zásadní porušení principů a kritérií FSC. Jestliže se při auditu prokáží tzv. malé nedostatky, může být certifikát FSC vydán tehdy, pokud se žadatel zaváže, že v přesně daném časovém rámci nedostatky odstraní. V případě tzv. velkých nedostatků musejí být požadavky splněny ještě před vydáním certifikátu.

Certifikát FSC se uděluje **na pět let** s tím, že po prvním delším hlavním auditu následují čtyři pravidelné (někdy i namátkové) kratší monitorovací návštěvy. Při každoročních auditech hodnotí certifikátor postupné změny v hospodaření. FSC je certifikací procesu, nikoliv stavu. Jeho účelem je podpořit vlastníka v dobrém lesním hospodaření.

Při perfektním plnění požadavků FSC, lze vypustit recertifikace, tzn. automatické prodloužení platnosti certifikátu na dalších pět let.

3.2.4 Zjednodušené certifikační procedury pro malé lesy a lesy s malým výnosem

Organizace FSC za účelem zlevnění certifikace a přiblížení jejích výhod všem zájemcům z řad malých vlastníků lesů vytvořila v roce 2003 zjednodušující certifikační procedury pro malé lesy a lesy s nízkou intenzitou obhospodařování.

Kritériem pro použití zjednodušených procedur je rozloha lesního majetku menší než 500 hektarů.

Zjednodušené certifikační procedury jsou použitelné i při skupinové certifikaci, kdy každý z majetků splňuje výše uvedené kritérium.

Certifikační audit podle zjednodušených certifikačních procedur, v závislosti na dalších faktorech (geografické poloze, velikosti skupiny, typu majetku), obsahuje řadu zjednodušení:

- zmírnění některých požadavků standardu FSC (viz zjednodušení Českého standardu pro malé vlastníky),
- vypuštění předběžných auditů,
- vypuštění recertifikace, tzn. automatické prodloužení platnosti certifikátu na dalších pět let při perfektním plnění požadavků FSC,
- zjednodušení konzultací se zájmovými skupinami,
- snížení počtu kontrol v terénu,
- zkrácení minimální délky auditu,
- vypuštění terénního šetření v rámci každoročních auditů v některých letech v době platnosti certifikátu při perfektním plnění požadavků FSC.

Podle prvních zkušeností je při použití zjednodušených certifikačních procedur možno snížit náklady na certifikaci až o několik desítek procent.

Prvním projektem skupinové certifikace lesů systémem FSC se v ČR stala skupinová certifikace Sdružení obecních a soukromých lesů Svitavy, sestávajícího z 11 lesních majetků na ploše 1330 hektarů. Největší majetek ve skupině má zhruba 200 hektarů.

3.3 Používání ochranné známky FSC

Hlavním nástrojem, jímž FSC toto poslání naplňuje, je projekt certifikace lesů a značení výrobků. Cílem FSC je zajistit, aby logo FSC bylo používáno správně a v co možná největší míře.

FSC vlastní tři ochranné známky: název „Forest Stewardship Council“, iniciály „FSC“ a logo se „zaškrtnutím a stromem“. Ochranná známka a logo slouží jako marketingový nástroj.

Uživatelé ochranné známky a loga FSC spadají do dvou kategorií: držitelé certifikátu a uživatelé bez certifikátu.

Držitelé certifikátu jsou ti, jímž byl akreditovaným certifikačním orgánem udělen certifikát "lesního hospodaření" a "zpracovatelského řetězce" nebo kombinovaný certifikát "lesní hospodaření /zpracovatelský řetězec". Při vydání certifikátu je firmě nebo lesnímu majetku přidělen nezaměnitelný registrační kód. Certifikát opravňuje držitele k používání jména Forest Stewardship Council, zkratky FSC a loga se zkratkou FSC v souladu s podmínkami pro jejich použití. Od certifikační firmy dostane držitel certifikátu FSC balíček, kde je digitální i vytištěná verze loga a Směrnice k použití loga a chráněného obchodního názvu Forest Stewardship Council. Držitel certifikátu je oprávněn používat logo a chráněný název na všech produktech, které jsou vyrobeny ze suroviny pocházející z certifikovaných lesních majetků.

Uživatelé bez certifikátu spadají do tří skupin:

- komerční uživatelé, jako například maloobchodníci a velkoobchodníci;
- propagační uživatelé, jako například nevládní organizace a členové FSC;
- média a vzdělávací instituce, které chtějí o FSC informovat širokou veřejnost.

Těmto uživatelům musí být vydány balíčky s ochrannými známkami buď jmenovanými zástupci FSC, nebo mezinárodním ústředím FSC. Všichni uživatelé – kromě médií a vzdělávacích institucí – musí obdržet balíček s ochrannými známkami a musí uzavřít licenční dohody s FSC nebo odpovídajícím certifikačním orgánem. Poté obdrží číselný kód autorizovaný FSC.

Používání loga mimo certifikovaný výrobek znamená, že ochranné známky neoznačují určitý výrobek, ani s ním nejsou spojeny, ale používají se na propagačních materiálech (na plakátech, v brožurách, reklamních letácích a prospektech, při stánkové propagaci, ve věstnících a časopisech, na internetových stránkách), na obchodní dokumentaci jako například na fakturách, nebo na podnikových dokumentech, například na vizitkách a dopisech. Tato forma používání ochranných známek se týká propagace FSC certifikovaných lesů, výrobků a obecných informací o FSC.

Ochranná známka FSC nemůže být umístěná na výrobku spolu s jinými logy, názvy nebo identifikačními značkami jiných certifikačních projektů. Je tomu tak proto, aby se snížila míra nejasností ohledně environmentálních prohlášení a aby byla ochráněna integrita loga FSC.

Neoprávněné používání je zakázáno a znamená porušení autorských práv.

3.4 Certifikace dřezpracujících podniků ve spotřebitelském řetězci

Dřevo s certifikátem má na trhu komparativní výhodu. Aby měl zákazník jistotu, že dřevo, z něž byl produkt vyroben, pochází z certifikovaného lesa, pořizují si zpracovatelé dřeva certifikát zpracovatelského řetězce CoC (Chain of Custody).

U podniků ve spotřebitelském řetězci je certifikace vyžadována pro každou fázi výroby produktu ze dřeva, od pily přes obchodníky se dřevem a dřezpracující podniky vyrábějící polotovary až k producentovi finálního výrobku. Každá fáze výroby musí být kontrolována a certifikována. Držitelem certifikátu nemusí být pouze prodejce, který dobře značený a nejlépe originálně balený výrobek pouze prodává konečnému spotřebiteli.

Požadavky FSC na zpracovatelský řetězec se týkají pěti oblastí:

Část 1: požadavky systému kvality;

Část 2: požadavky týkající se původu dřeva;

Část 3: požadavky týkající se kontroly výroby a vedení záznamů;
Část 4: požadavky týkající se FSC výrobků a jejich značení;
Část 5: požadavky na dokumentaci.

Požadavky zpracovatelského řetězce FSC jsou v úplnosti popsány v dokumentu FSC standard „Zpracovatelský řetězec“ (FSC-STD-40-004) pro firmy dodávající a vyrábějící FSC certifikované výrobky.

Postup certifikace je z hlediska jednotlivých po sobě jdoucích kroků velmi podobný certifikaci lesů. Předběžný audit není povinným krokem, je však vhodný při první certifikaci u větších podniků, zejména vyrábí-li se souběžně výrobky z certifikovaného i necertifikovaného dřeva. Vlastní audit není tak rozsáhlý a časově náročný. Inspekční tým je tvořen obvykle jedním, maximálně dvěma inspektory (u velkých podniků). Podmínky jsou jednotné, národní či regionální standardy tvořené pro certifikaci lesů v různých přírodních a socioekonomických podmínkách se na ně nijak nevztahují. Standard pro dřevozpracující podniky ve spotřebitelském řetězci se zaměřuje především na odlišení výrobků z certifikovaného a necertifikovaného dřeva. Při auditu se proto podrobně zkoumá, zda výrobní a řídicí systém podniku umožňuje, aby certifikovaná surovina prokazatelně prošla odděleným výrobním procesem od začátku až do konce. Při auditu se také kontroluje správnost a nezaměnitelné označování finálních produktů logem a ochrannou známkou FSC.

Systém "malých a velkých nedostatků" a jejich korigování pomocí nápravných opatření je zcela shodný s certifikací lesních majetků. Taktéž způsob provádění auditu na základě písemné smlouvy s akreditovanou certifikační firmou i způsob placení je stejný jako u certifikace lesů, stejně jako provádění každoročních, případně i namátkových monitorovacích návštěv.

Pro žadatele může být výhodné nechat si současně s certifikací FSC provést u stejného auditora i certifikaci environmentálního manažerského systému (EMS, EMAS nebo ISO řady 14 000), neboť tyto systémy se s certifikací FSC z velké části překrývají a obsahují některé zcela shodné prvky.

Poslední aktualizace leden 2015

Předešlé aktualizace byly provedeny v letech 2008, 2010, 2011, 2012, 2013 a 2014

Zpracoval Ing. Štěpán Březovják a kolektiv zaměstnanců Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem v roce 2007.

Odpovědný vedoucí Martin Polívka DiS.

Hrazeno z projektu Ministerstva zemědělství „Odborná podpora poradenství k přípravě na dodržování zákonných požadavků hospodaření a na využívání finanční pomoci v lesním hospodářství“.